

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2022. október 19.

TÖRTÉNELEM

KÖZÉPSZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

minden vizsgázó számára

JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

OKTATÁSI HIVATAL

Útmutató az írásbeli vizsgafeladatok javításához

A dolgozatot **piros színű tollal kell javítani az alábbiak szerint.**

1. Jó válasz	✓
2. Hiány(osság)	√
3. Nem tartozik a megoldáshoz, túllépi a terjedelmet	[ ]
4. Hiba, tartalmi tévedés (aláhúzás egy vonallal)	_____
5. Értelmetlen szöveg; logikai, nyelvhelyességi probléma (aláhúzás hullámos vonallal)	~~~~~
6. Súlyos helyesírási hiba (aláhúzás két vonallal)	=====

(Súlyos helyesírási hiba:

- a mássalhangzók időtartamának hibás jelölése,
- az összeolvadás, a hasonulás és a kiesés hibás írásmódja,
- kis és nagy kezdőbetű tévesztése,
- igekötős igék hibás egybe-, illetve különírása,
- az ly-j tévesztése.)

A feladatok egyes részeinek megoldásáért járó **részpontszámokat** is írja a dolgozatra!

I. Az egyszerű, rövid választ igénylő feladatok javítása, értékelése

Értékelési alapelv, hogy a javítási-értékelési útmutatóban szereplő válaszelemeket kell jó válaszként elfogadni.

Ahol az útmutató egy konkrét feladatnál úgy fogalmaz, hogy *a válasz más megfogalmazásban is elfogadható*, ott minden olyan megoldást el kell fogadni, amely tartalmilag megegyezik a megadott válasszal. Ahol az útmutató egy konkrét feladatnál úgy fogalmaz, hogy *más helyes válasz is elfogadható*, ott bármely olyan választ el kell fogadni, amely szakmailag helyes.

Azoknál a feladatoknál, ahol több válaszelem közül kell a jó megoldást kiválasztani, ott az összes válaszelem aláhúzása, megjelölése esetén a válasz nem értékelhető. Ha egy feladat meghatározza a válaszban elvárt elem(ek) számát, és a vizsgázó ennél többet jelöl meg (de nem az összeset), akkor a megoldás sorrendjében kell értékelni.

A **kerettantervekben** szereplő személyek, topográfiai adatok és fogalmak csak **pontos helyesírással** értékelhetők.

A megoldásokért az előírt maximális pontot meghaladó „jutalompont” nem adható.

Hibás vagy hiányzó válaszelemek miatt pontot levonni nem szabad.

A javítási-értékelési útmutatótól csak **különösen indokolt esetben lehet eltérni**. Az eltérések okát a javítónak külön szöveges magyarázattal kell indokolnia.

Pontozás

Jó válasz/válaszelem: **0,5 vagy 1 pont** (a javítási-értékelési útmutatóban feltüntetettek szerint)

Rossz válasz: **0 pont**

Hiányzó válasz: **0 pont**

Kizárólag azokra a válaszelemekre lehet 0,5 pontot adni, amelyeket az útmutató külön is megjelöl.

Az útmutatóban megadott pontszám egy-egy eleme tovább már nem bontható.

A konkrét feladatokban az egyes feladatrészek pontjainak összesítése során kapott pontszámot nem kell kerekíteni (lehet pl. 3,5 pont).

A feladatok után található téglalapok közül a bal oldaliban a feladatra adható maximális pontszám van, a **jobb oldali téglalapba kell beírni a vizsgázó által elért pontszámot**.

Az egyszerű, rövid feladatok összpontszámát a feladatlapon az utolsó oldalán az összesítő táblázat megfelelő rovataiba be kell írni.

Ha az **egyszerű, rövid feladatok összpontszáma** egész szám, akkor nincs teendő, ha törtszám, akkor a matematika szabályai szerint **egész számra kell kerekíteni** (pl. 23,5 pont kerekítve 24 pont).

II. A szöveges (kifejtendő) feladatok javítása, értékelése

1. A feladatválasztás

Összesen **kettő** feladat értékelhető:

egy **egyetemes** történelemre vonatkozó **rövid** feladat,

egy **magyar** történelemre vonatkozó **hosszú** feladat.

A két feladatnak **különböző korszakokra** kell vonatkoznia.

Az előírásnak nem megfelelő feladatválasztás esetén a következők szerint kell eljárni:

– ha a vizsgázó **két** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, de **választása** a korszakok vagy a feladattípusok tekintetében **rossz**, akkor úgy kell értékelni, hogy a legkisebb pontvesztés érje, vagyis mindkét megoldását ki kell javítani, és a magasabb pontszámút kell figyelembe venni;

– ha a vizsgázó **kettőnél több** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, de egyértelműen **jelölte választását** a feladatok előtti táblázatban, akkor a megjelölt feladatok megoldásait kell kijavítani és a pontszámukat figyelembe venni;

– ha a vizsgázó **kettőnél több** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, és **nem jelölte** egyértelműen **választását** a feladatok előtti táblázatban, akkor a legkisebb sorszámú megoldott feladattól indulva, a jó választás szabályai alapján emelkedő számsorrendben kell a feladatokat értékelni, vagyis pl. az összes szöveges feladat megoldása esetén a 13. és a 16. feladat megoldásait kell kijavítani és a pontszámukat figyelembe venni.

Minden megkezdett feladat megoldottnak minősül, ha a tanuló nem jelezte egyértelműen ennek ellenkezőjét.

2. A feladatok értékelése, pontozása

A szöveges feladatok értékelését – az értékelési szempontokat, valamint a hozzájuk rendelhető tartalmakat megadó – a **javítási-értékelési útmutató alapján** kell elvégezni. Az egyes szempontok szerint elért pontszámokat a feladatlapon a kipontozott helyek után található táblázatba kell írni, majd ki kell számítani a vizsgapontszámot (mely középszinten azonos az összpontszámmal).

a) Feladatmegértés

2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó az <i>Eseményeket alakító tényezők...</i> és az <i>Ismeretszerzés, a források használata</i> szempontokra adható pontok legalább felét megszerezte.
---

1 pont akkor adandó, ha a vizsgázó az <i>Eseményeket alakító tényezők...</i> és az <i>Ismeretszerzés, a források használata</i> szempontokra adható pontoknak kevesebb mint a felét szerezte meg, de legalább 1 pontot szerzett ezen szempontok valamelyikére.
---

0 pont akkor adandó, ha a vizsgázó az <i>Eseményeket alakító tényezők...</i> és az <i>Ismeretszerzés, a források használata</i> szempontokra nem szerzett pontot.
--

Ha a feladatmegértés pontszáma 0, akkor a feladat összpontszáma is csak 0 lehet.

b) Tájékozódás térben és időben

Az útmutató az ehhez az értékelési szempontozathoz tartozó tartalmi elemeket „T”-vel jelöli.

A rövid esszénél együtt kell pontozni a térbeli és az időbeli elemeket (T), a hosszú esszénél külön (T1 és T2). Amennyiben az útmutató példákat sorol fel, akkor a felsorolt példák közül a megadott számú vagy azoktól eltérő más helyes megoldás(ok) ér(nek) pontot.

2 pont akkor adandó, ha a megadott számú helyes elem szerepel a vizsgázó dolgozatában.
---

1 pont akkor adandó, ha a megadott számú elem közül legalább egy hiányzik, de legalább egy szerepel.
---

0 pont akkor adandó, ha nincs helyes térbeli és/vagy időbeli elem.

A rövid esszénél a térbeli és időbeli elemekre maximálisan 1-1 pont, a hosszú esszénél 2-2 pont adható.

A javító a tanuló megoldásának konkrét helyén egyértelmű jelöléssel jelzi a helyes (✓*Tidő*, illetve ✓*Tér*), illetve a hibás megoldást (aláhúzás).

c) Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása

Az útmutató az ehhez az értékelési szempontozathoz tartozó tartalmi elemeket „K”-val jelöli.

A rövid esszénél az általános és konkrét történelmi fogalmakra (K1) 0, 1 vagy 2 pont adható. Az útmutató négy fogalom szakszerű használatát várja el. A megadott fogalmak példaként értelmezendők.

2 pont akkor adandó, ha legalább három szakszerűen használt fogalom van a vizsgázó esszéjében.
---

1 pont akkor adandó, ha egy vagy két szakszerűen használt fogalom van a vizsgázó esszéjében.
---

0 pont akkor adandó, ha nincs egy szakszerűen használt fogalom sem a vizsgázó esszéjében.
--

A javító a tanuló megoldásának konkrét helyén egyértelmű jelöléssel jelzi a helyes (✓), illetve a hibás (aláhúzás) fogalomhasználatot.

A hosszú esszénél külön kell pontozni az ún. általános (K1) és a konkrét (K2) történelmi fogalmakat. A 0, 1, illetve 2 pont a rövid esszénél említett elvek szerint adható, s a vizsgázó megoldását is ugyanolyan jelöléssel kell ellátni.

A szövegalkotás minőségére és a nyelvhelyességre a rövid (K2) és a hosszú esszénél (K3) is 0, 1 vagy 2 pont adható.

2 pont akkor adandó, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló, logikusan szerkesztett szöveg, melyben nincs egynél több súlyos nyelvhelyességi vagy súlyos helyesírási hiba.
1 pont akkor adandó, ha a szöveg rosszul szerkesztett, aránytalan, hiányos, vagy ha több nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát tartalmaz.
0 pont akkor adandó, ha a megoldás csupán szavakból álló vázlat, nincsenek benne összefüggő mondatok, vagy ha a szövegben sok súlyos nyelvhelyességi és súlyos helyesírási hiba van.

d) Ismeretszerzés, a források használata, eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás

Az *Ismeretszerzés, a források használata* (az útmutatóban „F”-vel jelölve) és az *Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás* (az útmutatóban „E”-vel jelölve) értékelési szempontok pontozása azonos elvek alapján történik. A tartalmi válaszelemek két részből állnak: valamilyen tény **rögzítése** és ehhez kapcsolódó **megállapítás** (bármilyen ok-okozati vagy egyéb, a rögzített állításhoz kapcsolódó összefüggés). A tartalmi elemeknél zárójelben szereplő példák (a „pl.” rövidítéssel kezdődő tartalmi elemek) azt jelzik, hogy az ott **felsoroltak bármelyike, illetve azokon kívül más helyes válaszelem is elfogadható**. A példák közül tehát elég egyet leírni a maximális pontszám eléréséhez. Egy helyes elem rögzítésére 1 pont, a hozzá tartozó helyes megállapításra 2 pont jár (a megállapításra 1 pont is adható, amennyiben a vizsgázó megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő vagy pontatlan) az alábbiak szerint:

3 pont akkor adandó, ha a vizsgázó helyesen rögzített egy tényt, és hozzá kapcsolódó helyes megállapítást tett.
2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, de helyes megállapítást tett, vagy ha helyesen rögzített egy tényt, de a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
1 pont akkor adandó, ha a vizsgázó helyesen rögzített egy tényt, de nem tett megállapítást, vagy ha nem rögzített helyesen tényt, és a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
0 pont akkor adandó, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, és helyes megállapítást sem tett.

Egy-egy ismeret vagy összefüggés több helyen is szerepelhet példaként az útmutatóban, de minden elemre csak egy szempontnál adható pont.

A javító az esszé konkrét helyén egyértelmű jelöléssel (pl. ✓F1 ha az egyik elem található meg az adott szövegrészben; ✓✓F1 ha a rögzítés és a megállapítás is megtalálható az adott szövegrészben; ✓F1 és ✓F1 külön jelölve, ha a rögzítés és a megállapítás nem közvetlenül egymás után található meg, hanem az esszé két különböző részén) jelzi a helyes, illetve – aláhúzással – a hibás megoldásokat.

Ugyanígy kell jelölni az eseményeket alakító tényezőkre adott részpontokat (pl. ✓E1).

3. A szöveges feladatok terjedelme

Fontos szövegalkotási kompetencia, hogy a vizsgázó a gondolatait az előre meghatározott terjedelem keretei között fejtse ki. Indokolt esetben a kipontozott helyen megkezdett gondolat – rövid feladatoknál 2-3 sorban, hosszú feladatoknál 4-5 sorban – befejezhető, és az abban szereplő válaszelemek is értékelhetők. A további sorokban szereplő válaszelemek nem értékelhetők.

---

4. A szöveges feladatok pontszámainak összesítése

A részletes javítás elvégzése után a feladatonkénti vizsgapontokat a feladatsor hátlapján levő táblázatba át kell vezetni, majd ott összesíteni.

III. A feladatlap összpontszámának megállapítása

Az I. és a II. összetevőben elért pontszámokat összegezni kell.

I. EGYSZERŰ, RÖVID VÁLASZT IGÉNYLŐ FELADATOK

1. A kereszténység születése (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) 3.
- b) Jeruzsálem
- c) zsidó (vallás) / judaizmus
- d) 1.

2. Templomépítészet (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

Állítás	Sorszám
a) A templomépítészet egy új szerkezeti megoldása miatt lehetővé vált, hogy a templom teljes falmagasságát kitöltő, csúcsíves ablakokat alakítsanak ki.	3.
b) A román stílusú templom boltívekben vagy keresztboltozatokban záródó tetőszerkezetének súlyát csak vastag oszlopok és falak tudták elviselni.	2.
c) A gótikus stílusú templom díszítésének jellegzetes eleme a hálóboltozat (a bordaívek által kirajzolt hálószerű alakzat), illetve a behajtható oldalszárnyakkal ellátott szárnyas oltár.	3.
d) A templom legjellegzetesebb eleme a hatalmas kupola, melyhez hasonlót a nyugati építészet csak a középkor végén tudott alkotni.	1.

3. Honfoglalás (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

Állítás	A) betűjelű forrás	B) betűjelű forrás	Mindkettő	Egyik sem
a) A magyarokat a Kárpát-medencébe költözésük időszakában támadás érte.	X			
b) A dunántúli területek frank ellenőrzés alatt álltak.			X	
c) A magyarok először a Kárpát-medence Dunától keletre eső területeit foglalták el.			X	

d) A Kárpát-medence területén több birodalom osztozott. / A környező birodalmak határterülete volt. / Egyetlen birodalomnak sem ez volt a hatalmi központja. *(A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*

4. Kapitalista gazdaság (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) manufaktúra
  - b) munkafolyamat részekre bontása / munkamegosztás
  - c) bérmunka (alkalmazása) / bérmunkás (alkalmazása) / képzetlen (munkaerő)
  - d) tömegtermelés / nagy mennyiségű termék / tömeges / nagy / sok (mennyiségű termék)
- (A b), c) és d) válaszok más megfogalmazásban is elfogadhatók.)*

5. Rákóczi-szabadságharc (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) 3.
- b) 2.
- c) trónfosztás / a Habsburg-ház trónfosztása / detronizáció
- d) 2.

6. Szövetségi rendszerek (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

a) (hármás) antant

Állítás	Ország neve
b) A képeslap utal arra, hogy ez a hatalom készült fel a legjobban a háborúra.	Németország / Német Császárság
c) A képeslap utal arra, hogy ez a kis ország orosz segítségben bízott.	Szerbia / Szerb Királyság

d) (Azt fejezi ki, hogy) ezek az államok a háború kitörésekor még semlegesek voltak. *(A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*

7. Dualizmus kori nemzetiségi kérdés (Elemenként 1 pont, összesen 6 pont.)

Állítások	A)	B)	C)	Mind-három	Egyik sem
a) A forrásban megjelenik egy olyan nemzet, amely a magyarokkal kötött kiegyezés értelmében területi autonómiával rendelkezett.		X			
b) A forrásban megjelenik az asszimilációs cél.	X				
c) A forrás szerint a magyar kormány Magyarország szövetségi állammá való átalakítását ajánlotta fel a nemzetiségi követelésekre válaszul.					X
d) A forrás nacionalista gondolatokról tanúskodik.				X	
e) A forrás arról tanúskodik, hogy a korszakban a nemzetiségeket elszakadási törekvés jellemezte.			X		

f) 2.

8. A náci Németország (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

Állítás	A)	B)	Mindkettő	Egyik sem
a) Hitler kormányfői kinevezésének évében született.	X			
b) Alapvető emberi jogokat sértett.		X		
c) Ellentmondott a hatalommegosztás elvének.	X			
d) Az intézkedések a totális diktatúrát szolgálták.			X	

9. Horthy-korszak (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

a) 2., 4.

b) Az iskolahálózat fejlesztése / analfabetizmus csökkentése teremt meg az általános választójog / titkos szavazás / a (politikai) demokrácia megvalósulásának lehetőségét. *(A válasz más helyes megfogalmazásban is elfogadható.)*

c) Bethlen István

---

10. A hidegháború kora (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) NATO / Észak-atlanti Szerződés Szervezete
- b) Varsói Szerződés
- c) 2.
- d) 2.

11. A Kádár-korszak (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) 3.
- b) 3.
- c) 1.
- d) Ezzel igyekezett konszolidálni / elfogadtatni rendszerét. / El akarta kerülni az újabb forradalmat. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*

12. Háztartások pénzügyei (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) 2.
- b) 1.
- c) 3.
- d) 3.

II. SZÖVEGES, KIFEJTENDŐ FELADATOK**13. Reformáció****(rövid)**

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó a protestáns irányzatok elterjedésének fő okait mutatja be Európában. A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzíti a téma egy időbeli elemét (pl. Luther fellépése / a reformáció kezdete: 1517, az augsburgi vallásbéke: 1555, a tordai vallásbéke: 1568). Megnevez egy olyan területet, ahol elterjedt a reformáció (pl. Svájc, Német-római Birodalom, Skandinávia, Anglia, Hollandia, Skócia, Erdély) <i>vagy</i> rögzíti, hogy Kálvin János tevékenységének színhelye Genf városa.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. reformáció, protestáns, református, evangélikus.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. Kálvin elítéli az zsarnokságot; a népnek joga van korlátozni a királyi hatalmat), és ezzel kapcsolatban érdemi megállapítást tesz (pl. a protestáns közösségek alulról szerveződtek; Kálvin gondolatait a felvilágosodás korában is felhasználták; a hatalmi ágak szétválasztására utalt; Kálvin felújította / megfogalmazta a zsarnokölés elméletét; Genf élén Kálvin inkább egy abszolutista vezetőre emlékeztetett; a polgárság körében vált népszerű irányzattá a kálvinizmus; a polgári öntudatot erősítették a vallás tanai; a protestantizmus terjedése összefonódott a rendi mozgalmakkal / polgári törekvésekkel; ennek a felfogásnak egyházi megfelelője a presbiteri rendszer).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzíti a reformáció elterjedésének egy politikai okát (pl. Luther védelmet / támogatást kapott a választófejedelmektől; a császári / pápai hatalomtól való függetlenedés is motiválta az új felekezetek elterjedését), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a választófejedelmek / a földesurak vallását kellett követni; vallásháborúk / polgárháborúk révén érték el a protestáns vallások gyakorlásának lehetőségét; az egyházi vagyon szekularizációjával járt az új vallások elterjedése; vallási türelem alakult ki; a protestantizmus terjedése összefonódott a rendi mozgalmakkal / polgári törekvésekkel).	0–3
	E2 Rögzíti a protestantizmus elterjedésének egy kulturális / lelki okát (pl. a könyvnyomtatás megjelenése; a katolikus egyház elvilágiasodása; a reneszánsz / humanista szemlélet megerősödése), és tesz egy érdemi megállapítást ezzel kapcsolatban (pl. anyanyelvi igehirdetés / bibliafordítások segítettek az új irányzatok elterjedését; a puritanizmus / a szorgalmas munka értékévé vált; a reformáció az egyetemeken képzett prédikátoroknak köszönhetően gyorsan terjedt; társadalmi igény volt az újfajta hitéletre).	0–3

<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>	
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM / VIZSGAPONT	17

14. Hátország az első világháborúban (rövid)

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően az első világháborús hadigazdaságot mutatja be. A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzíti, hogy az első világháború 1914–1918 között zajlott, és megállapításai a hadviselő felekre vonatkoznak.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. hátország / front, hadigazdaság, beszolgáltatás, munkaerő(hiány).	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F Rögzít egy lényeges tény a forrásból (pl. a hadügyminisztérium is beleszólt a hátországi mezőgazdaság irányításába; nem volt elegendő munkaerő és igavonó a hátországon; foglyokkal próbálták pótolni a kieső munkaerőt), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. élelemhiány volt; infláció volt; a polgári lakosság ellátása másodrendű volt; szabályozták az árakat; jegyrendszert vezettek be; az elhúzódozó háború indokolta az intézkedést.)	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzít egy lényeges tény az ipari termeléssel kapcsolatban (pl. a hadsereg ellenőrizte a gyárakat; fokozták a fegyvergyártást; betiltották a sztrájkokat; hadigazdálkodást vezettek be), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a polgári lakosság ellátása másodrendű volt; a besorozásnál figyelemmel voltak a gazdaság munkaerőigényére / inkább a parasztság tagjai közül sorozták be; bevezették a jegyrendszert a hátországon; korlátozták a polgári szabadságjogokat.)	0–3
	E2 Rögzíti, hogy a nők tömegesen kezdtek el dolgozni, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ezzel csökkentették a munkaerőhiányt; a nők több országban emiatt később választójogot kaptak; ez az egyenjogúság irányába hatott; nehézséget okozott a gyermekek ellátása.)	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM / VIZSGAPONT		17

15. Mária Terézia		(hosszú)
Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően Mária Terézia gazdaság- és társadalompolitikai rendeleteit és azok céljait mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti, hogy Mária Terézia 1740–1780 között uralkodott.	0–2
	T2 Rögzíti, hogy a korszakban Magyarország a Habsburg Birodalom része volt.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. király, jobbágy, nemes, országgyűlés / törvény / rendelet.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. úrbéri rendelet / Urbárium, Ratio Educationis, vámrendelet, felvilágosodás / felvilágosult abszolútizmus.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a szöveg egy lényegi elemét (pl. Magyarország rendi berendezkedésű; a magyar nemesség adómentes), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Mária Terézia – uralkodása második felében – felvilágosult abszolútizmusra törekedett; a vámrendelet célja a magyar nemesség jövedelmének megcsapolása – is – volt; meg akarta adóztatni a magyar nemességet; a nemesi adómentesség a gazdasági fejlődés akadálya volt).	0–3
	F2 Rögzíti a szöveg egy lényegi elemét (pl. az udvar célja a jobbágyok adóztathatóságának megőrzése; az udvar a nemességgel szemben akart a jobbágyoknak kedvezni), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az úrbéri rendelet ezért korlátozta a jobbágyterheket; a nemesség növelte a majorságot / a robotterhet; a rendelet a nemesség politikai befolyását akarta csökkenteni).	0–3
	F3 Rögzíti a szöveg egy lényegi elemét (pl. Mária Terézia az oktatásügyet királyi felségjognak tartotta; Mária Terézia az oktatást elengedhetetlennek tartotta a politikai rend fenntartásához / a gazdasági fejlődéshez), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ezért vonta állami ellenőrzés alá az egyházi iskolákat; az iskolák feladata a keresztény erkölcsre / az uralkodóhoz való hűségre nevelés).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzíti a vámrendelet valamely lényegi tartalmi elemét (pl. kettős vámhatárt létesített; a külső vámhatáron az iparcikk-importra / nyersanyag-exportra magas vámot vetettek ki; a külső vámhatáron az iparcikkexportra / a nyersanyagimportra alacsony vámot vetettek ki; a belső vámhatár Magyarországot választotta el a nyugati tartományoktól / a magyar korona országait választotta el egymástól), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a külső vámhatár merkantilista jellegű volt / a birodalom iparának fejlesztését szolgálta / a sziléziai ipar	0–3

	versenyét akarta kizárni; a belső vámhatár a magyar nemesség jövedelmét kívánta megcsapolni / főleg a magyar élelemiszereportot vámolta meg; biztosította a magyar mezőgazdaság számára a biztos piacot; a birodalmi munkamegosztást erősítette).	
	E2 Rögzíti az úrbéri rendelet valamely lényegi tartalmi elemét (pl. minden falu számára helyi urbárium készítését írta elő; rögzítette a telekhatárokat; korlátozta a robot / a kilenced mennyiségét), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az állam ellenőrzése alá vonta az úrbéri viszonyt; kiadását a dunántúli parasztmozgalom váltotta ki; megakadályozta a majorság további bővítését; kiváltotta a nemesség tiltakozását).	0–3
	E3 Rögzíti a Ratio Educationis valamely – a forrásban nem szereplő – lényegi tartalmi elemét (pl. szabályozta az egyes iskolatípusokat; szabályozta a tanárok képesítését / fizetését; előírta a tanítandó tantárgyakat; tankerületeket hozott létre; szorgalmazta az elemi iskolába járást), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ösztönözte az elemi iskola elvégzését; célja a gazdasági fejlődés előmozdítása / a képzett hivatalnokok biztosítása / az udvarhűség erősítése / a keresztény erkölcs terjesztése volt; társadalmi rétegek szerint határozta meg a tananyagot; az intézkedés a felvilágosodás szellemét tükrözte).	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM / VIZSGAPONT		33

16. Magyarország a második világháborúban (hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően Magyarország hadba lépésének körülményeit és a Szovjetunió elleni háborúban való részvételt mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti, hogy Magyarország 1941 júniusában lépett be a második világháborúba, továbbá rögzíti, hogy a doni csata 1943-ban zajlott.	0–2
	T2 Rögzít két lényeges térbeli elemet Magyarország hadba lépésével, illetve háborús részvételével kapcsolatban (pl. Kassát érte bombatámadás; egy Kárpátalján közlekedő vonatot ért szovjet támadás; 1941-ben a magyar egységek a Dnyeperig nyomultak előre; a magyar hadsereg Ukrajnában látott el megszálló feladatokat; a magyar haderő a Don-kanyarnál szenvedett vereséget).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. háború, megszállás, hadsereg, kormány.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. tengelyhatalmak, revízió, fegyveres semlegesség, partizán.	0–2

	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzít egy lényeges tényt a forrás alapján (pl. a miniszterelnök nem gondolta szükségesnek a magyar részvételt egy esetleges szovjet–német háborúban; a miniszterelnök nem tartotta megalapozottnak a szovjet–német háborúról szóló híreket), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. érzékelt, hogy egy Szovjetunióval szembeni háborúban nincsen közvetlen magyar cél; Teleki Pál által hirdetett semlegességet kívánta követni; a német hadvezetés csak a magyar honvédséget tájékoztatta céljairól; a német hadvezetés nem fogalmazott meg hivatalos kérést Magyarország irányában; Bárdossy politikája rövid idő múlva megváltozott).	0–3
	F2 Rögzít egy tényt a kép alapján (pl. munkaszolgálatosokat is küldtek a keleti frontra; a munkaszolgálatosok általában kiegészítő munkát végeztek), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a zsidókat / politikailag megbízhatatlannak tartott személyeket munkaszolgálatra osztották be; a Szovjetunió elleni támadást követően a munkaszolgálatot kötelezővé tették minden katonaképes zsidó számára; a munkaszolgálatot megalázásként / büntetésként alkalmazták; a munkaszolgálat során is sokan veszítették életüket.)	0–3
	F3 Rögzíti a forrás alapján, hogy Magyarország a keleti határokon erődvonalat hozott létre / létrehozta az Árpád-vonalat, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az erődvonal fő feladata egy esetlegesen bekövetkező szovjet támadás feltartóztatása volt; az erődök kiépítéséhez a Kárpátok domborzati akadályát használták ki; főképpen a Kárpátokon átvezető völgyeket zárták le; a keleti fronton történt fordulat után világossá vált, hogy hosszú védelmi harcokra kell készülni).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzít egy, a hadba lépés melletti érvet (pl. a németek jóindulatának megőrzését várták ettől; biztosra vették a német győzelmet), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a magyar katonai vezetés sürgette a hadba lépést; a döntéstől további revíziós területgyarapodásokat reméltek; a háborúból való kimaradás esetén Észak-Erdély elvesztésétől tartottak; a románok / szlovákok részvétele kényszerhelyzetbe hozta a magyar vezetést).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy a hadba lépés konkrét indoka Kassa bombázása volt, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Magyarország a bombázás előtt nem csatlakozott a német támadáshoz; a feszült helyzetben egy ilyen incidens elég volt a háborús döntéshez; a támadás több tucat halottat és több száz sebesültet eredményezett; a támadást a korszakban egyértelműen a szovjeteknek tulajdonították; a támadó repülőgépek azonosítása valójában máig bizonytalan; a fel nem robbant bombák szovjet gyártmányúak voltak; a hadiállapotról szóló döntést Horthy hozta meg).	0–3

	<p>E3 Rögzíti, hogy a magyar hadsereg a Don-kanyarban vereséget szenvedett, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a szovjetek jelentős túlerőben voltak; a magyar hadsereg felszerelése jóval gyengébb volt a szovjetnél; a magyar kormány igyekezett mindent megtenni a hadsereg ellátásának javítására; a veszteségek több tízezer főt tettek ki; a hadművelet tágabban a sztálingrádi offenzívához kapcsolódott; a vereség után Magyarországon döntöttek a háborúból való kilépés előkészítéséről).</p>	0–3
	<p>E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p>	0–3
<p><i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i></p>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM / VIZSGAPONT		33

A feladatlapon szereplő források (kép, ábra, térkép, adatsor) forrásai:

1. <https://szentiras.hu/RUF>
2. Wellner István: Kalauz Európa vallási műemlékeinek megtekintéséhez. Budapest, 1990.
3. Boronkai–Gianone–Kormos–Kovács–Rubovszkyné–Tamásiné: Történelem 9. MKPK Budapest, 2021.
4. Száray Miklós: Történelem 10. NT-17242
5. https://www.nkp.hu/tankonyv/tortenelem_10_nat2020/lecke_04_012
<https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/MagyarTortenetiEletrajzok-magyar-torteneti-eletrajzok-BE5D/ii-rakoczi-ferencz-16761735-760E/masodik-kotet-7A03/otodik-konyv-a-fuggetlenség-es-europa-7A06/iii-a-fuggetlensegi-nyilatkozat-1707-junius-13-ikan-7A32/>
7. Bánffy: idézi: Szarka László: Soknyelvű ország - egynyelvű álom és emlék(mű)
https://uj szo.com/panorama/soknyelvu-orszag-egynyelvu-alom-es-emlekmu?fbclid=IwAR2dKWdbmCiBhDA0vYCWvNzdrXKn3AdUEe9nckW0Nf-LyU_KB_CyIVPqXQ&utm_source=mandiner&utm_medium=link&utm_campaign=mandiner_202203
- Matica Slovenska: idézi: Vesztróczy Zsolt: Történetírás és magyarságkép
http://epa.oszk.hu/01500/01500/00011/pdf/EPA01500_lymbus_2014_289-318.pdf
- Polónyi Nóra: A Liga Culturala és az erdélyi román nemzetiségi törekvések.
https://adatbank.ro/html/cim_pdf2259.pdf
8. https://oh01.nkp.hu/tankonyv/tortenelem_11/lecke_04_033
9. Klebelsberg Kuno: Az elképesztő legreakciósabb kormány. Nemzeti Újság, 1928. március 25.
<https://mek.oszk.hu/09800/09852/09852.htm#27>
10. <https://tudasbazis.sulinet.hu/hu/tarsadalomtudomanyok/tortenelem/az-i-vilaghaborutol-a-ketpolusu-vilag-felbomlasaig>
11. Brenner György, 1974.
https://ujkor.hu/wp-content/uploads/2017/09/fgy_tort_erttsegi_11_mjkII_v1_2005-2016.pdf
- Jegyzőkönyv Kádár János és Mihail Gorbacsov moszkvai találkozásáról, 1985
Történelmi szemle, 1992 (34. évfolyam) https://tti.abtk.hu/images/kiadvanyok/folyoiratok/tsz/tsz1992_1-2/kadar-gorbacsov.pdf
12. Boronkai–Gianone–Kormos–Kovács–Simonkay–Tamásiné: Történelem 10. IT-142
<https://mek.oszk.hu/06500/06559/06559.pdf>
13. https://digitori.blog.hu/2020/08/24/forrasok_reformacio_es_ellenreformacio_10_1
14. Az Est, 1916. március 5. Arcanum
16. Bárdossy - Diplomáciai Iratok Magyarország Külpolitikájához 1936-1945. 5. kötet. 840. szám
KÉPSZÁM: 200845 FOTÓ ADOMÁNYOZÓ: Fortepan
<http://vilaghaboru2.blogspot.com/2013/11/arpad-vonal.html>